

15. Навальна М., Калужинська Ю. Актуалізація лексем на позначення військових дій, процесів та станів. *Психолінгвістика / Psycholinguistics*. 2018. № 24 (2). С. 218–235.
16. Нелюбин Л.Л., Дормидонтов А.А., Васильченко А.А. Военный перевод и его особенности : учебник военного перевода (общий курс). Москва : Воениздат, 1981. 379 с.
17. Панько Т.І., Кочан І.М., Мацюк Г.П. Українське термінознавство. Львів : Світ, 1994. 216 с.
18. Погонєць В.В. Особливості англомовного військового дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2019. № 39. Том 2. С. 67–70.
19. Салимова Р.Х. Современное профессиональное просторечие (на материале военной русской лексики советской эпохи). Москва : Наука, 1974. 135 с.
20. Стрелковский Г.М. Теория и практика военного перевода: немецкий язык. Москва : Воениздат, 1979. 272 с.
21. Туровська Л.В. Дещо про генезис сучасної української військової термінології. *Наукові праці : науково-методичний журнал*. Миколаїв. 2007. Вип. 54. С. 79–84.

УДК 811.111'25:070(043.3)

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.19.2.12>

ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРІОДИ СТАНОВЛЕННЯ ТЕРМІНОЛЕКСИКИ ВИЩОЇ ОСВІТИ США

HISTORICAL FEATURES AND PERIODS OF FORMATION OF TERMINOLEXICS OF HIGHER EDUCATION IN THE USA

Шеремета К.Б.,

orcid.org/0000-0002-5935-954X

здобувачка ступеня «доктор філософії»,

викладачка кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

У статті шляхом теоретичного аналізу та переосмислення наукових здобутків щодо становлення англомовної термінології вищої освіти США на тлі історичних процесів, які вплинули на її формування, окреслено авторську періодизацію основоположних напрямів розвитку аналізованого лінгвістичного феномену. Розглянуто вплив екстралінгвістичних чинників на становлення та розвиток освітньої терміносистеми вищої школи США. Ці чинники відображають своєрідність історії цієї держави і систему цінностей, відповідно до якої функціонує сучасне американське суспільство. Визначено та схарактеризовано такі періоди: 1) період нагромадження уніфікованої термінології вищої освіти релігійного (протестантського) спрямування на підґрунті класичних гуманітарних дисциплін (1636–1818 рр.); 2) період розвитку освітньої термінології, пов'язаної з виокремленням напрямів спеціалізації з гуманітарних і природничих наук, та закладення основ науково-дослідницької вищої школи (1819–1908 рр.); 3) період поповнення термінологічними одиницями на позначення різних аспектів змістового наповнення загальної підготовки на бакалавраті (1909–1957 рр.); 4) період домінування термінології, пов'язаної з професійною підготовкою студентів (1958–1979 рр.); 5) період активного нагромадження термінології, пов'язаної з процесами модернізації освітньої сфери й активного втілення концепції навчання протягом усього життя (1980 – дотепер). Зазначено, що досліджуваній прошарок лексики є потужною лінгвістичною базою, яка відображає різні аспекти формування і функціонування всіх сфер американської вищої школи. Встановлено, що найпродуктивнішими періодами є два останні з п'яти визначених, які характеризуються високою активністю й інтенсивністю формування та поширення американської освітньої термінології. Це пов'язано з екстралінгвістичними чинниками.

Ключові слова: термінологічна одиниця, англомовна термінологія вищої освіти США, діахронічний підхід, екстралінгвістичні чинники, фахова мова вищої освіти США.

The article, through theoretical analysis and rethinking of the scholarly findings in the sphere of forming the English terminology of the U. S. higher education against the background of historical processes that influenced its formation, outlines the author's periodization of developing the analyzed linguistic phenomenon. The influence of the extralinguistic factors on the formation and development of the educational terminology of the higher education in the United States, which reflect the uniqueness of the history of that country and the system of values according to which modern American society operates, is considered. The following periods are defined and characterized: 1) the period of accumulating the unified terminology of higher education of religious (Protestant) orientation on the basis of liberal arts (1636–1818); 2) the period of developing the educational terminology related to the separation of areas of specialization in the humanities and natural sciences, and laying the foundations of research universities (1819–1908); 3) the period of replenishing the terminological units to denote various aspects of the content of undergraduate general education (1909–1957); 4) the period of domi-

nance of the terminology related to the professional training of students (1958–1979); 5) the period of active accumulation of the terminology related to the processes of modernization of the educational sphere and active implementation of the concept of lifelong learning (1980 – present). It is noted that the layer of the specialized vocabulary under study provides a powerful linguistic base that reflects various aspects of the formation and functioning of all areas of the U. S. higher education. It has been established that the most productive periods are the last two, which are characterized by high activity and intensity of formation and dissemination of the U. S. educational terminology, which is associated with extralinguistic factors.

Key words: terminological unit, English terminology of the U. S. higher education, diachronic approach, extralinguistic factors, specialized language of the U. S. higher education.

Постановка проблеми. У зв'язку зі стрімким розвитком американської вищої освіти та її модернізацією відповідно до викликів сучасного суспільства відбувається швидке оновлення термінологіки цієї галузі. При цьому динамічний характер фахової мови американської вищої освіти засвідчують її інноваційні лексико-семантичні процеси, які вказують на реалізацію нових можливостей мовної системи, у тому числі й словотвірних. З одного боку, це свідчить про активну діяльність, що проводиться в напрямі оновлення термінологічної бази освітньої сфери, а з іншого боку, цей процес створює певні труднощі, тому виникає першочергова необхідність у вивченні, систематизації й упорядкуванні понятійно-термінологічного апарату сфери освіти США. Без детального аналізу нові терміни можуть стати невикористаним баластом цієї системи. Крім того, в умовах сталого розвитку суспільства проблемою сучасного термінознавства залишається впорядкування термінології різних галузей знань, в тому числі й освітньої, з постійною увагою до наукових понять та зв'язків між ними. Це відображається у відповідних термінопозначеннях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні й історико-педагогічні аспекти освітньої термінологіки розглядали Б. Комаровський, Б. Гершунський, І. Кантор, В. Краєвський, В. Макаєв та ін. Мовознавець І. Ваховський аналізував і порівнював педагогічну термінологію у працях американського педагога Г. Манна та фундатора вітчизняної педагогічної науки К. Ушинського. Він створив корпус текстів цих учених. Проте все ще актуальною темою залишається аналіз та виявлення специфіки становлення понятійно-термінологічного апарату англійської мови вищої школи США.

Освітню лексику у парадигмі лінгвістичних досліджень вивчали Т. Бевз (лексичні інновації, структурні моделі та функції освітньої лексики), Л. Вергун (відтворення семантики лексичних інновацій терміносистеми «освіта» англійської мови засобами української мови), О. Дубінчук (упорядкування освітньої термінології), Л. Кнодель (освітня лексика в англійській та українській мовах), Н. Стефанова (англійська

термінологіка сфери освіти), С. Федоренко (прагматичний аспект перекладу термінологіки вищої школи США та специфіка розвитку термінологічної системи американської вищої освіти) та інші вчені.

Сфокусованість нашого дослідження на американській освітній лексиці пояснюємо тим, що «протягом минулого століття США були на чолі загальних глобалізаційних процесів суспільного розвитку не лише внаслідок свого економічного добробуту та політичної сили, а й завдяки прогресивним напрямам в освітній сфері» [2, с. 187]. З огляду на це сьогодні процес вивчення англійської терміносистеми фахової мови вищої освіти США є важливим для українських учених. Існують відмінності між українською й американською освітніми понятійними системами, а отже, і між значеннями освітніх термінів, які потребують виявлення, вивчення та упорядкування.

Постановка завдання. *Мета статті* – на основі діахронічного підходу до вивчення екстралінгвістичних чинників розвитку вищої освіти США визначити періоди становлення її термінологічної лексики.

Виклад основного матеріалу. У межах дослідження термінологічних одиниць, що входять до терміносистеми вищої освіти США, необхідно звернутись до діахронічного аспекту дослідження аналізованої терміносистеми. Розглянемо вплив екстралінгвістичних чинників на становлення та розвиток освітньої терміносистеми вищої школи США. Зазначені чинники відображають своєрідність історії цієї держави і навіть систему цінностей, відповідно до якої функціонує сучасне американське суспільство.

Шляхом теоретичного аналізу праць американських науковців [1; 4–16] та переосмислення наукових здобутків у цій сфері української дослідниці С. Федоренко [3], а також на основі врахування історіографічного аспекту трансформації поданих у них провідних ідей становлення терміносистеми вищої освіти США пропонуємо авторську періодизацію основоположних напрямів розвитку аналізованого лінгвістичного феномену: 1) період нагромадження уніфікованої термінології вищої освіти релігійного (протестантського)

спрямування на підґрунті класичних гуманітарних дисциплін (1636–1818 рр.); 2) період розвитку освітньої термінології, пов'язаної з виокремленням напрямів спеціалізації з гуманітарних і природничих наук та закладенням основ науково-дослідної вищої школи (1819–1908 рр.); 3) період поповнення термінологічними одиницями на позначення різних аспектів змістового наповнення загальної підготовки на бакалавраті (1909–1957 рр.); 4) період домінування термінологічної лексики, пов'язаної з професійною підготовкою студентів (1958–1979 рр.); 5) період активного нагромадження термінологічної лексики, пов'язаної з процесами модернізації освітньої сфери й активного втілення концепції навчання протягом усього життя (1980 – дотепер).

Виокремлюючи межі вказаних періодів становлення терміносистеми вищої школи США, ми керувалися основними тенденціями розвитку американської вищої освіти з позицій змісту курикулумів та організації освітнього процесу в університетах і коледжах США з моменту заснування перших закладів вищої освіти у цій країні до сьогодення.

Розглянемо докладніше кожний період з розробленої нами періодизації становлення і розвитку терміносистеми вищої школи США.

1. Період нагромадження уніфікованої термінології вищої освіти релігійного (протестантського) спрямування на підґрунті класичних гуманітарних дисциплін (1636–1818 рр.) бере свій початок з моменту заснування пуританами Гарвардського коледжу в 1636 р. Після цього на релігійному підґрунті почали виникати інші коледжі. Коледж Вільгельма та Мері, заснований у 1693 р., став другим за часом заснування закладом вищої освіти США. Єльський коледж (пізніше Єльський університет) став реальним конкурентом Гарвардського коледжу, особливо з огляду на те, що заснували його випускники Гарварду і пуритани Коннектикуту в 1701 р. Коледж у Нью-Джерсі, який згодом став Принстонським університетом, був створений пресвітеріанцями в 1746 р. З-поміж колоніальних коледжів лише Університет Пенсильванії (University of Pennsylvania) – четвертий найстаріший заклад вищої освіти США, заснований Бенджаміном Франкліном у 1740 р., виник у відповідь на світські потреби [1, с. 100].

Незалежно від особливостей свого віросповідання (пуритани, баптисти, пресвітеріанці, англіканці та ін.), засновники перших коледжів, ураховуючи досвід колоніального життя, віддавали першість теологічним дисциплінам. Водночас

Просвітництво та ідеї «Великого пробудження» започаткували потужні віяння, які досі існують у вищій школі США [1, с. 100]. Ці обидва рухи прищепили американській культурі критичний евангелізм. До того ж диверсифікація релігійних поглядів перших поселенців, яка виражалася в їхній приналежності до різних протестантських сект, та зростання поширення цих сект посилювали потребу у віротерпимості до інакшомисливців та сформували толерантне ставлення до них у США [1]. Цей період асоціюють з уніфікованою вищою освітою релігійного (протестантського) спрямування на підґрунті вивчення класичних гуманітарних дисциплін (Liberal Arts), зокрема латинської та давньогрецької мов, літератури, історії, основ філософських учень, теології. Вивчення цих дисциплін сягало XIV і XV століть [13, с. 226–232].

Слід наголосити, що в цей період засади гуманітарної підготовки студентів були досить міцними, адже США, сприйнявши європейську гуманістичну спадщину, зокрема Оксфорду і Кембриджу, з їхніми загальнокультурними традиціями на основі класичних гуманітарних дисциплін, трансформували вищу освіту в такий спосіб, що сформували її особливий напрям – загальну підготовку студентів на основі вивчення гуманітарних дисциплін (liberal arts education). Така підготовка впроваджувалась у створених у той час коледжах [8]. Напередодні Американської революції (1775–1783 рр.) у країні функціонувало дев'ять гуманітарних коледжів (Liberal Arts Colleges), які готували священиків і політичних діячів на підвалинах успішної асиміляції найкращих культурних здобутків західної вищої освіти.

2. Період розвитку освітньої термінології, пов'язаної з виокремленням напрямів спеціалізації з гуманітарних і природничих наук, та закладення основ науково-дослідницької вищої школи (1819–1908 рр.) характеризується встановленням децентралізації в американській вищій школі, відокремленням церкви від освітніх закладів, введенням спеціалізації з гуманітарних, науково-природничих дисциплін та обов'язкового навчального курсу «Філософія моралі», зверненням до морально-етичного виховання як пріоритетної мети вищої школи, впровадженням перших вибіркового курсів (elective courses) та семінарів першого року навчання (first year seminars). У науковому вжитку того часу часто з'являлися такі освітні термінологічні одиниці: “specialized fields”, “specialization”, “knowledge for professional and/or pecuniary purposes”, “learned societies”, “lecture method” тощо [11].

Початок цього періоду пов'язуємо з відкриттям третім Президентом США Томасом Джефферсоном у 1819 р. першого світського Університету Вірджинії (University of Virginia) без викладання теологічних дисциплін. Навчання в ньому передбачало вільний вибір студентами навчальних курсів. У цьому університеті вперше в американській історії були запропоновані спеціалізації з архітектури, астрономії та філософії [3]. А Нью-Йоркському університету (New York University), заснованому в 1831 р., належить першість у запровадженні подвійної спеціалізації студентів (major and minor), де один напрям ґрунтувався виключно на гуманітарних науках, а другий – на професійній підготовці студентів у науково-природничій сфері.

Значущою подією стало в 1862 р. прийняття на федеральному рівні закону Морріла, згідно з яким у розпорядження штатів надавалася значна кількість земель (по тридцять тисяч акрів на конгресмена), прибутки з яких мали використовуватись для заснування сільськогосподарських і технічних закладів вищої освіти. Серед цих закладів були Університет імені Клемсона (Clemson University), Університет Пенсильванії (Pennsylvania State University), Університет Айови (University of Iowa). Ще раніше, зокрема у 1850-х рр., у деяких штатах були створені спеціалізовані технічні інститути. Здебільшого це були освітні інституції з слабким викладацьким складом. Проте згодом деякі з них перетворилися на престижні заклади вищої освіти, серед яких найвідомішим є Массачусетський технологічний інститут (Massachusetts Institute of Technology). Це значною мірою відбулося завдяки тому, що деякі штати, де функціонували такі інститути, відповідно до закону 1862 р. трансформували їх в земельні коледжі, тим самим посилюючи їх матеріально-технічну базу. Інші штати створювали нові виші. Шість штатів на Північному Сході США, в яких переважали приватні вузи, уклали контракти із навчальними закладами. Такі контракти забезпечували створення нових кафедр, які були потрібні за законом. У 1887 р. через конгрес пройшов наступний закон, який передбачав використання коштів, одержаних від земель, на створення експериментальних майданчиків. У такий спосіб у вищу освіту США був закладений принцип поєднання викладання з науковими дослідженнями, що виправдав себе у майбутньому.

У відповідь на пошуки іншої моделі університету, яка б дала змогу поєднати кращі традиції класичної гуманітарної освіти, яку здобували у коледжах гуманітарних наук, з потребами того

часу в спеціалістах різних галузей промисловості, президент Гарвардського університету Ч. Еліот у 1869 р. розпочав реформи, спрямовані на перетворення цього закладу вищої освіти на дослідницький університет з обов'язковою загальною підготовкою на основі класичних гуманітарних дисциплін та введенням вибіркового курсу навчання. Останні швидко знайшли своє втілення у заснованому в 1876 р. Університеті Джона Гопкінса (Johns Hopkins University) – першому дослідницькому закладі вищої освіти США, а також у відкритому Джоном Рокфеллером у 1890 р. Чиказькому університеті (University of Chicago). На відміну від попередників, що орієнтувалися на англійську модель вищої освіти, ці університети почали функціонувати як освітні комбінації коледжу гуманітарних наук і науково-дослідницького університету (research university) на кшталт німецької моделі вищої освіти [15]. С.В. Федоренко зазначає: «Ця модель базувалася на поширенні культурних традицій у вищій школі, розвитку загальної освіченості студентів на підґрунті класичної гуманітарної освіти, започаткованої ще в античні часи, вільної від опіки церкви й утилітаризму прагматичного суспільства» [3, с. 126]. Науково-дослідницька спрямованість цих закладів освіти справила вирішальний вплив на найкращі університети США, хоча зміни відбувалися досить повільно. Поява нового елементу вищої школи – науково-дослідницького університету – заклала систему, яка передбачає два рівні здобуття вищої освіти: 1) «післяшкільна освіта» (post-secondary education) – загальна підготовка та базова фахова підготовка (здобуття ступенів «кандидат в бакалаври» (associate degree), «бакалавр», здобуття професійної освіти в різних галузях (associate degree of arts, applied science and science)); 2) «післядипломна освіта» (graduate education) – поглиблена наукова та фахова підготовка (здобуття ступенів «магістр», «доктор філософії») [3, с. 101].

Саме цей період пов'язують із зародженням терміна «загальна підготовка» (“general education”), який, за словами американського дослідника Л. Мейх'ю [13], вперше був вжитий в 1837 р. Учений припускав, що формалізація цього педагогічного феномену відбулася у результаті критичних зауважень широкого загалу й академічної спільноти того часу щодо загальних навичок, які мають формуватися в студентів у системі вищої освіти [14, с. 1–5].

З метою формування риторичних навичок студентів наприкінці XIX століття в американській вищій школі були введені курси-семі-

нари першого року (first year seminars). Першим у 1882 р. запровадив курс семінарського типу для студентів першого року навчання Коледж Лі в Кентуккі. Протягом наступних декількох років ці курси стали викладатися в інших закладах вищої освіти США [7; 16].

У 1900 р. була створена Асоціація американських університетів (Association of American Universities), до якої увійшли 20 найкращих університетів країни, серед яких – університети в Оксфорді, Гарварді, Принстоні та Єлі. Ця асоціація очолила рух американської вищої школи до дослідницьких розробок та підвищення якості освіти. Початок нового століття приніс ще одну зміну до системи вищої освіти, а разом з нею новий термін – “junior college” («молодший коледж»). Перший дворічний коледж був відкритий у 1901 р. в м. Жольєт у штаті Іллінойс. Сьогодні такі коледжі здебільшого називаються громадськими коледжами (community colleges) та є невід’ємною частиною вищої освіти США.

3. *Період поповнення термінологічними одиницями на позначення різних аспектів змістового наповнення загальної підготовки на бакалавраті (1909–1957 рр.)* ознаменувався експериментальним упровадженням основ загальної підготовки студентів у вищій школі США, до складу якої почали відносити природничі, суспільно-соціальні та гуманітарні дисципліни, а також уведенням курсів семінарського типу на основі обговорення громадянських проблем. Першим виробив вимоги до загальної підготовки студентів бакалаврату Коледж Ріда в 1909 р. Водночас викладачі Гарварда розробили концепцію навчання в системі загальної підготовки «Величні книги» (“Great Books”), яка базувалася на критичному читанні класичних творів з різних галузей знань із подальшою дискусією. Також зусиллями гарвардської педагогічної спільноти була видана багатотомна навчальна література на основі творів відомих класиків західного світу «Гарвардська класика» (цією навчальною літературою дотепер користуються в Гарвардському університеті) [3]. На основі концепції «Величні книги» професор Колумбійського університету Дж. Ерскін у 1920 р. першим у США запропонував навчальний курс «Загальні чесноти» (“General Honors”). Інноваційною для того часу стала його практика проведення занять-дискусій за круглим столом (roundtable) [3].

Іншою важливою тенденцією в американській вищій школі, починаючи з 1920 р., стало введення навчальних курсів, що ґрунтувалися на обговоренні актуальних процесів і явищ соціокультурного життя. Перший такий курс, який називався

«Сучасна цивілізація», з’явився в Колумбійському коледжі. Згодом викладачі Коледжу Дартмута та Стенфордського університету запропонували подібні навчальні курси, обов’язкові для всіх студентів першого року навчання. Вони обидва були названі «Проблеми громадянськості» (“Problems of Citizenship”). Уже в 1927–1928 рр. у близько шістдесяти закладах вищої освіти США були запроваджені такі курси семінарського типу першого року навчання (first year seminars) [9, с. 71].

У такий спосіб відбулося поступове розширення змісту загальної підготовки студентів. Перший проект, ініційований створеною в 1915 р. Асоціацією американських коледжів і університетів (Association of American Colleges and Universities), був спрямований саме на розширення змісту курикулумів з метою надання студентам глибоких і всебічних знань щодо процесів, які відбуваються у суспільстві, та розуміння свого місця в цих процесах [5, с. 8]. У 1929 р. зазначені ідеї були втілені в життя президентом Чиказького університету Р. Гатчинсом, який уперше запропонував включити до курикулумів вищої школи США загальну підготовку протягом перших двох років навчання, що охоплювала дисципліни трьох сфер знань – гуманітарної, суспільно-соціальної та природничої [3].

С.В. Федоренко зазначає: «Актуалізація загальної підготовки студентів шляхом уведення курсів на основі критичного читання й обговорення класичних творів та міждисциплінарних громадянознавчих курсів семінарського типу та поява громадянської термінології у їхній назві характеризували соціокультурний стан американського суспільства напередодні Другої світової війни. <...> До того ж часто назви міждисциплінарних громадянознавчих курсів містили слово «проблема», що відображало зростання інтересу американської педагогічної спільноти до ідей американського філософа, психолога і педагога Дж. Д’юї, згідно з якими ефективний освітній процес базувався на аналізі проблемних ситуацій» [3, с. 130].

Слід зазначити, що сучасна модель загальної підготовки студентів на основі комплексного поєднання знань трьох сфер – природничої, суспільної і гуманітарної – є винаходом академічної спільноти США в роки після Другої світової війни (з моменту опублікування в 1945 р. колективної доповіді освітян Гарварда «Загальна підготовка студентів у вільному суспільстві» (“General Education in a Free Society: Report of the Committee”), відомої як «Червона книга»), коли до неї вперше звернулися як до засобу вираження американської культури та інструменту

національних інтересів США [5]. Акцентуємо особливу увагу на тому, що в 1947 р. у процесі реформування вищої школи США члени комісії Трумена з вищої освіти дійшли висновку, що загальна підготовка має стати обов'язковою для всіх студентів протягом перших двох років навчання та передувати їхній фаховій спеціалізації. Також було вирішено залишити за цим компонентом вищої освіти назву «загальна підготовка» (“general education”) або оперувати терміном «гуманістично орієнтована загальна підготовка» (“liberal education”) [4, с. 13].

Таким чином, американська вища школа першої половини ХХ століття набула пізнавально-прагматичної спрямованості, що відобразилася в освітній термінології того часу: “general education”, “liberal education”, “learning outcomes”, “education-for-living”, “experience as method” та ін.

4. *Період домінування термінології, пов'язаної з професійною підготовкою студентів (1958–1979 рр.)* вважається особливо значущим з огляду на активність у державній освітній політиці США. Саме цей період є кульмінаційним у законотворчості в сфері американської вищої освіти [12]. З-поміж законодавчих актів, що регулювали цю сферу, виділимо закон про освіту в інтересах національної оборони (National Defence Education Act, 1958). Згідно з цим законом ключова мета державної політики в галузі освіти полягала в зміцненні військово-технічного потенціалу США. У цьому законі були визначені заходи з розвитку науково-технічного потенціалу країни та підготовки фахівців різних галузей. У 1963 р. був прийнятий закон про технічне забезпечення вищої освіти, відповідно до якого був збільшений інвестиційний фонд державних закладів вищої освіти, вища освіта стала доступнішою, оскільки були визначені умови кредитування навчання і будівництва коледжів. Також згідно з законом були розширені сфери вищої професійної освіти.

Період активного нагромадження термінології, пов'язаної з процесами модернізації освітньої сфери й активного втілення концепції навчання протягом усього життя (1980 – дотепер). Його початок пов'язуємо із закличками академічної спільноти США до обов'язкової загальної підготовки студентів, що стали реакцією на все більшу утилітарність і професіоналізацію вищої освіти в країні. У звіті Комісії з гуманітарних наук у США (Commission of the Humanities, 1980) «Гуманітарні науки в житті американців» (“The Humanities in American Life”) наголошено на необхідності запровадження у вищій школі країни загальної підготовки з тим, щоб у сту-

дентів: «формувати навички успішного спілкування англійською в письмовій та усній формах, а також здатність до взаємодії з представниками інших культур (на основі вивчення іноземних мов); розвивати здатність до критичного аналізу різних видів мистецтва; забезпечувати виховання в душі духовно-моральних чеснот [10, с. 69]. До активного академічного вжитку увійшли такі освітні поняття: “communicative skills”, “critical thinking skills”, “global competence”, “multicultural education”, “cultural intellect”, “social intellect”, “emotional intellect” та ін.

Отже, цей період в умовах стрімкого зростання інформаційних технологій відзначився активною діяльністю американських освітян щодо вдосконалення вищої освіти, а разом з цим і розширення освітньої термінології, що має відображення в численних проєктах і директивних документах, з-поміж яких ми виділяємо такі освітні резолюції Асоціації американських коледжів і університетів: «Залучення до культурної спадщини світу: розроблення курикулумів загальної підготовки на основі гуманітарних дисциплін» (“Engaging Cultural Legacies: Shaping Core Curricula in the Humanities”, 1990), «Міцні основи загальної підготовки» (“Strong Foundations for General Education”, 1994), «Стан упровадження загальної підготовки: короткий зміст національного опитування» (“The Status of General Education in the year 2000: Summary of a National Survey”, 2001), «Єдине майбутнє: глобальна освіта та соціальна відповідальність» (“Shared future: Global Learning and Liberal Education”, 2001), «Великі очікування: нові перспективи навчання в коледжі» (“Greater Expectations: A New Vision for Learning as a Nation Goes to College”, 2002), «Американська гуманістично орієнтована освіта та її орієнтири на майбутнє щодо навчання, навчальних досягнень, педагогічних практик, впливів та вимог роботодавців» (“LEAP Vision for Learning. Outcomes, Practices, Impact, and Employers’ View”, 2005) та ін. Також посилилася увага держави у напрямі навчання протягом усього життя, наближення вищої школи до ринку праці, зміцнення її зв'язків з різними секторами економіки. Це проявилось у створенні навчально-науково-дослідницько-промислових об'єднань, так званих парків (parks), технополісів (technopolis), які комплексно поєднують завдання підготовки фахівців, здійснення наукових досліджень та їх упровадження у промислове виробництво в найбільш наукоємних галузях.

Висновки. Отже, на основі діахронічного вивчення процесу становлення термінології вищої освіти США можемо стверджувати, що цей

прошарок лексики є потужною лінгвістичною базою, яка відображає різні аспекти формування і функціонування всіх сфер американської вищої школи. Встановлено, що найпродуктивнішими періодами є два останніх з п'яти визначених нами, які характеризуються високою активністю й інтенсивністю формування та поширення американської освітньої термінології. Це пов'язано

здебільшого з екстралінгвістичними чинниками, з-поміж яких визначальною є активна державна політика у сфері вищої освіти, що швидко реагує на ті чи інші суспільні виклики.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо у вивченні структурних та семантичних характеристик терміносистеми американської вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Тіндалл Дж.Б., Шай Д.Е. Історія Америки. Львів : «Літопис», 2010. 904 с.
2. Федоренко С.В. Прагматичний аспект перекладу термінології вищої школи США. *Культурно-детерміновані фактори у практиці перекладу* : монографія / наук. ред. А.К. Солодка. Миколаїв : ФОП «Швець В.М.», 2017. С. 187–202.
3. Федоренко С.В. Теорія і методика формування гуманітарної культури студентів вищих навчальних закладів США : дис. ... докт. пед. наук. Київ, 2017. 551 с.
4. Association of American Colleges and Universities. *College Learning for the New Global Century*. Washington, DC : Association of American Colleges and Universities, 2007. URL: http://www.aacu.org/sites/default/files/files/LEAP/GlobalCentury_final.pdf.
5. Barker C. M. *Liberal Arts Education for a Global Society*. New York : Carnegie Corporation of New York, 2000. 14 p.
6. Boning K. Coherence in general education: A historical look. *Journal of General Education*. 2007. Vol. 56. № 1. P. 1–16.
7. Boyer E.L. *College: The Undergraduate Experience in America*. New York : Harper, 1987. 328 p.
8. Brubacher J.S., Willis R. *Higher Education in Transition: A History of American Colleges and Universities*. New Brunswick, NJ : Transaction Publishers, 1997. 564 p.
9. Carnochan W.B. *The Battleground of the Curriculum: Liberal Education and American Experience*. Stanford, 1993. 188 p.
10. Commission of the Humanities. *The Humanities in American Life. A Report by the Commission of the Humanities*. Berkeley : University of California Press, 1980. 232 p. URL: <https://publishing.cdlib.org/ucpressebooks/view?docId=ft8j49p1jc&brand=ucpress>.
11. Goldin C., Katz L.F. The Shaping of Higher Education: The Formative Years in the United States, 1890 to 1940. *Journal of Economic Perspectives*. 1999. Vol. 13. № 1. P. 37–62.
12. Kerr C. *The Uses of the University: The Godkin Lectures on the Essentials of Free Government and the Duties of the Citizen Book*. Cambridge : Harvard University Press, 2001. 288 p.
13. Kimball B.A. *The Liberal Arts Tradition: A Documentary History*. New York : University Press of America, 2010. 522 p.
14. Mayhew L.B. *General education: an account and appraisal: a guide for college faculties*. New York : Harper & Row, 1960. 575 p.
15. Miller G.E. The meaning of general education, the emergence of curriculum paradigm. New York : Teachers College Press, 1988. 212 p.
16. Schnell C.A., Doetkott C.D. First year seminars produce long-term impact. *Journal of College Student Retention*. 2003. Vol. 4. № 4. P. 377–391.